

Gullbringa 1:4 m. fl., Håлта och Lycke socknar, Kungälv's kommun

Arkeologisk utredning - steg 2

**Gullbringa 1:4 m. fl.,
Håltå och Lycke socknar, Kungälv kommun
Arkeologisk utredning - steg 2**

Thomas Johansson

Gullbringa 1:4 m. fl., Hålda och Lycke socknar, Kungälv kommun
Arkeologisk utredning - steg 2

Rapport 2021:1

© Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ 2021

Länsstyrelsebeslut dnr: 431-29223-2020

Uppdragsnummer i Fornreg: 202001326

Lämningsnummer: L2021:1083 och L2021:1084

Fastigheter: Gullbringa 1:4, Broberg 1:4, Vävra 2:28 m.fl., Hålda och Lycke socknar, Kungälv kommun, Västra Götalands län

Belägenhet i SWEREF 99: Norr 6421017 m, Öst 309175 m

Höjd över havet: 8–11 meter

Undersökningsområdets storlek: 70 hektar

Beställare: Trafikverket

Projektnummer: G2016

Projektansvarig: Lillemor Olsson Gustafsson

Fältansvarig: Thomas Johansson

Övrig personal: Mats Sandin

För personalens meriter hänvisas till Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativs hemsida

Fältarbetstid: 2020-11-16 – 2020-11-19

Arkiv: Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ

Foton: Där fotograf ej anges är bilder tagna av fältpersonalen

Omslagsbild: Schaktning i anslutning till hägnaden L1959:3750. I bildens mitt skimtar väg 168 och i förgrunden hägnadens nordöstra sida. Bilden är tagen mot sydväst

Kartor och situationsplaner: Framställda av Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ med data från Fornreg och Lantmäteriet (medgivandeavtal © Lantmäteriet Dnr R50321710_140001, GSD-Terrängkartan efter Lantmäteriets Öppna data, CC0 Creative commons)

Redigering och layout: Sara Lyttkens, Visinator AB

Sökord: Utredning, stenhägnad, äldre väg, milsten, Gullbringa gård, gång- och cykelväg, Kungälv, södra Bohuslän

Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ

Slakthusgatan 8 A

415 02 GÖTEBORG

www.riogbg.se

kontakt@riogbg.se

INNEHÅLL

Sammanfattning.....	5
Bakgrund.....	7
Syfte.....	7
Utredningsområdet.....	7
Fornlämningsmiljö.....	7
Tidigare undersökningar.....	9
Metod.....	9
Undersökningsresultat.....	9
Fynd.....	13
Anläggningar.....	16
Analysresultat.....	17
Tolkning.....	17
Antikvarisk bedömning.....	18
Källor.....	19
Bilagor.....	21

Bilaga 1. Schakttabell G2016

Bilaga 2. Anläggningstabell G2016

Figur 1. Översiktskarta med utredningsområdet markerat med svart ring mot GSD-Sverigekartan raster. Karta i skala 1:1 000 000.

Gullbringa 1:4 m. fl., Håltå och Lycke socknar, Kungälv kommun

Arkeologisk utredning - steg 2

Sammanfattning

Under fyra dagar i november 2020 utförde personal från Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ en arkeologisk utredning steg 2 i Kungälv kommun inför anläggandet av en gång- och cykelväg. Vid utredningen grävdes sammanlagt trettio schakt med grävmaskin på utvalda platser längs en 3,5 kilometer lång och mellan 15–30 meter bred sträcka längs med väg 168 i västra delen av kommunen.

Vid utredningen påträffades förhistoriska fynd bestående av enstaka slagna flintor samt historiskt fyndmaterial bestående av bl.a. ostindiskt porslin, glas och rödgodskeramik. Samtligt fyndmaterial påträffades i matjordslagret. I två schakt påträffades anläggningar vilka utgjordes av två hårdbottnar som var kraftigt skadade av jordbruksaktiviteter. Inget av det som påträffades bedömdes som av sådan dignitet att vidare undersökning anses nödvändig.

Utredningen steg 2 av sträckan Vävra-Tjuvkil föranledde inga nyregistreringar av fornlämningar eller övrigt kulturhistoriska lämningar inom utredningsområdet.

De lämningar som tidigare registrerats inom utredningsområdet, två äldre vägbankar L1959:3749 och L1959:3787 samt två hägnader L1959:3789 och L1959:3750, berördes inte vid utredningen steg 2. Inom utredningsområdet finns även ett gränsmärke L1969:9646, samt ett vägmärke, L1969:262, vilka inte heller var föremål för utredningen. Dessa utgör fysiska bevis för både myndighetsutövande och landskapsutnyttjande under 1800-tal.

Lämningarna L1959:3749, L1959:3787 samt L1969:262 utgör fornlämningar och har fortsatt lagskydd enligt Kulturmiljölagen (KML). L1959:3750, L1959:3789 och L1969:9646 utgör övriga kulturhistoriska lämningar och omfattas inte av skydd enligt KML. Dock är det av stor vikt att även dessa visas hänsyn vid fortsatt exploatering av området.

Figur 2. Översiktskarta med utredningsområdet sträckan Vävra-Tjuvkil markerat med blå linje mot GSD - Terrängkartan vektor. Karta i skala 1:50 000.

Bakgrund

Utredningen utgör steg 2 av en större utredning som genomfördes av Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ 2017 inför byggnation av gång- och cykelväg mellan Ytterby i öster och Marstrand i väster. Trafikverket är utförare av projektet och har genomfört planering och byggnation i etapper. Vid starten av denna utredning hade redan stora delar av de sedan tidigare arkeologiskt undersökta östliga sträckningarna färdigställts fram till Vävra.

Syfte

Syftet med den arkeologiska utredningen steg 2 var att ta reda på om fornlämningar berörs av det planerade arbetsföretaget. Om fornlämningar påträffades skulle dessa avgränsas gentemot exploateringsområdet. Utredningens målgrupper utgjordes främst av Länsstyrelsen och Trafikverket. Resultatet av utredningen skulle utgöra underlag för vidare beslut kring arbetsföretaget.

Utredningsområdet

Utredningsområdet ligger inom Håлта och Lycke socknar i västra delen av Kungälv kommun, Västra Götalands län (figur 1). Området utgörs av en cirka 3,5 kilometer lång korridor med bredd om mellan 15–30 meter som är belägen alldeles intill, norr om, väg 168 som löper mellan Ytterby i öster och till Marstrand i väster (figur 2).

Utredningssträckan startar vid Vävra i öster och avslutas vid Gethagen intill infarten till Tjuvkil samhälle i väster. Vid Vävra utgörs landskapet av en mindre jordbrukslätt som begränsas en dryg kilometer norrut av havet vid Lökebergs kile. Slättlandet fortsätter längs med väg 168 västerut där jordbrukslandskapet smalnar av och skapar en mer sluten dalgång vid Gullbringa. Vid Gethagen, närmast Tjuvkil, i väster, är landskapet präglat av bergspartier och inom utredningssträckan växer tidvis tät skog. Utredningsområdet är relativt låglänt och flackt, beläget mellan 8–11 meter över havet och berör bland annat fastigheterna Gullbringa 1:4, Broberg 1:4 och Vävra 2:28.

Området, som är typiskt för södra Bohuslän, utgörs av ett kustnära småskaligt välhävdad jordbrukslandskap med skogbevuxna bergspartier. Bebyggelsen utgörs av äldre gårdar samt enstaka bebyggda sommarstuge- och villatomter. Ett visst exploateringsstryck finns i området vad gäller byggnation av enskilda villor och utbyggnad av kommunal service. Väg 168, som är enda vägförbindelsen till och från Marstrand, är tidvis livligt trafikerad. Vägen är smal och väggen saknas, därav kommer den planerade gång- och cykelvägen att göra gott för boende och besökare i området.

Fornlämningssmiljö

Södra Bohuslän och Kungälv kommun är mycket rikt på lämningar från alla perioder. Inom och i nära anslutning till utredningsområdet längs sträckan Vävra-Tjuvkil finns ett flertal registrerade fornlämningar och övrigt kulturhistoriska lämningar som spänner i tid från stenålder till tidigmodern tid (figur 3). Lämningarna som finns inom och nära utredningssträckan utgörs av tre boplatser (L1969:9352, L1960:6850 och L1970:9524), två stensättningar (L1970:9795 och L1970:9235), ett vägmärke (L1969:262), ett gränsmärke (L1969:9646) samt en historisk husgrund (L1960:5861) (Fornreg 2020).

Från fornlämningen L1970:9524, belägen cirka 75 meter nordväst om utredningsområdet, har ett flertal flintverktyg insamlats. Bland annat skivyxor, kärnor, en spånkrapa och en kantstickel. Nämnas bör också att det inom Gullbringas gårds ägor har påträffats en dolk av flinta, ett sänke av täljsten samt en mesolitisk (Sandarnakultur) korphacka av bergart (L1970:9239). Exakt plats för fynden av dessa är okänt. Gränsmärket L1969:9646 markerar gränsen mellan både Lycke socken samt Inlands södra härad i väster och Håлта socken samt Inlands nordre härad i öster.

Säteriet Gullbringa gård ingår som en del i Kulturmiljövårdsprogrammet för Kungälv kommun (Kungälv nr 27; *Kulturminnesvårdsprogram 1990:118*). Gården är belagd i skrift redan under 1300-talet och hyser i dag byggnader som är uppförda under 1600–1900-talet. Utredningssträckan passerar alldeles söder om gårdens centrala bebyggelse. Stora delar av sträckningen av väg 168 är i princip densamma som finns uppritad på kartor från 1600-talets slut med mindre justeringar i form av breddningar och omläggningar.

Tidigare undersökningar

2007 utförde Bohusläns museum en kulturhistorisk förstudie av Håлта, Kareby, Ytterby, Solberga och Lycke socknar i Kungälv kommun (Ortman 2007). Uppdraget omfattade en värdering av kultur- och naturmiljöerna längs sträckan Ytterby-Tjuvkil utmed väg 168. Vid förstudien föreslogs att den planerade gång- och cykelvägen skulle anläggas söder om väg 168 för att minska påverkan på befintliga äldre vägarna, milstenar och kulturmiljöer.

2014 utförde Rio Göteborg en särskild arkeologisk utredning steg 1 i samband med anläggandet av en överföringsledning för VA-ledningsnätet genom Ytterby, Håлта, Solberga och Torsby socknar (von der Luft & Nyqvist 2014). Området för denna utredning ligger öster och söder om väg 168. Utredningen resulterade i att ett antal delsträckor noterades för vidare utredning i en utredning steg 2. En delsträcka berörde den östligaste delen av den i denna utredning aktuella ytan.

Den följande utredningen steg 2 utfördes hösten och vårvintern 2014–2015 även den av Rio Göteborg (Johansson & Lyttkens 2016). Den östligaste delen av den nu aktuella utredningssträckan ingick i utredningen för utbyggnad av vatten- och avloppsledningsnätet. Här grävdes flera schakt utan att några lämningar kunde hittas. Cirka 150 meter norr om den östligaste delen av utredningsområdet, påträffades en fornlämning i form av ett flatmarksgravfält, L2020:11538.

2016 utförde Arkeologiceentrum en frivillig utredning/förstudie, bland annat för den aktuella sträckan. Utredningsområdet var då förlagt söder om väg 168 och vid tillfället påträffades små mängder av förhistoriskt boplatssindikerande material i form av fynd av slagen flinta i matjordslagret. Ingen fornlämning registrerades inom området, på grund av avsaknaden av gynnsamma boplatsslagen och fyndmaterialets osäkra proveniens (Wennstedt Edvinger 2016).

Utredningen steg 1 av sträckan Vävrå-Tjuvkil, som nu planerats ligga norr om väg 168, genomfördes av Rio Göteborg 2017. Vid utredningen registrerades två äldre vägbankar, L1959:3749 och L1959:3787, samt två hägnader, L1959:3789 och L1959:3750 (Carlstein 2018). Vägbankarna har utgjort en äldre sträckning av väg 168 vilket även kunde bekräftas i äldre kartmaterial. Därtill pekades två områden ut som möjliga förhistoriska boplatsslagen. Dessa finns noterade vid de två påträffade hägnaderna i lätt sluttande platålagen. Vid L1959:3789 påträffades slagna flintor i körspår och här markerades en cirka 55x200 meter stor yta invid bergets fot. Vid L1959:3750 markerades en yta om cirka 85x120 meters storlek. Båda dessa noterade ytors södra delar berörs av nuvarande utredningssträcka. För närmare beskrivning av de under utredningen steg 1 påträffade lämningarna hänvisas till rapporten för densamma.

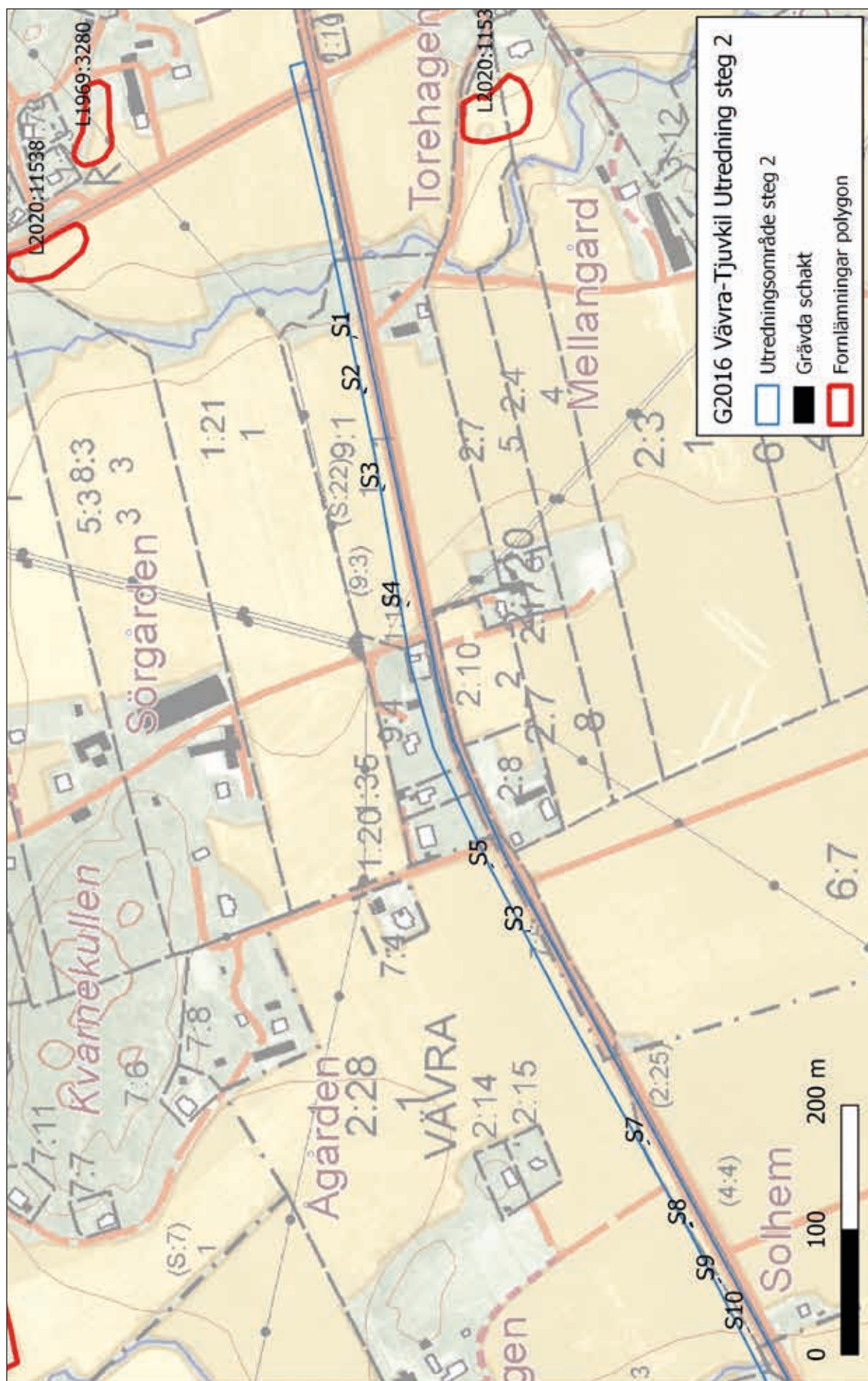
Metod

Enligt Länsstyrelsens förfrågningsunderlag skulle utredningen, om det var nödvändigt, bestå av kompletterande arkiv- och kartstudier samt kompletterande studie av historiska kartor. Fältdelen av utredningen utfördes genom grävning av sökschakt med hjälp av grävmaskin. De platser som valdes ut för undersökning var de som antogs vara relativt ostörda av sentida aktiviteter. Platser som låg i anslutning till sluttningar och höjddpartier prioriterades, likaså om ytor kunde tänkas ansluta till redan befintliga fornlämningar/kulturmiljöer. De två ytor som noterades under utredning steg 1 kom att ingå i detta urval av grävbara platser. Fysiska begränsningar inom utredningsområdet utgjordes av diken, tillfartsvägar, växtlighet, bebyggelse och berg. Erforderligt säkerhetsavstånd till landsvägen hölls vilket minskade den undersökningsbara ytan något.

I och med att utredningsområdet låg i absolut anslutning till väg 168 krävdes att säkerhetsåtgärder genomfördes för att trygga fältpersonalens arbetsområde. Därav medverkade en så kallad TMA-bil som varsel för fordonstrafiken i området. Hastigheten på vägen minskades längs med de ytor där schaktningen genomfördes. Samtliga schakt och anläggningar mättes in med RTK-GPS och dokumenterades och fotograferades digitalt. Schakten fylldes igen efter slutförd utredning. Fyndinsamlingen skulle enligt Länsstyrelsens förfrågningsunderlag vara restriktivt hållen.

Undersökningsresultat

Under utredningen steg 1 utfördes en genomgripande kart- och arkivstudie över området. Därför ansågs det inte nödvändigt att vidare undersöka det historiska källmaterialet inom denna utredning. För mer

Figur 4. Grävda schakt i östra delen av utredningsområdet vid Vävra mellangård och Solhem. Karta i skala 1:4 500.

information om resultatet av kart- och arkivstudien hänvisas till rapporten för arkeologisk utredning steg 1 (Carlstein 2018).

Då den östligaste delen av utredningsområdet sedan tidigare berörts av arkeologisk utredning inför anläggande av vatten- och avloppsledning bestämde ansvarig personal på plats att denna del kunde avvaras. Sträckan löper från korsningen vid Vävrå (korsning mellan väg 168 och väg till Solberga i norr) till en liten bäck som rinner i nord-sydlig riktning genom landskapet. En sträcka om cirka 150 meter som skall bedömas som redan utredd. Den då utredda ytan innehöll inget av antikvariskt värde.

Utredningen inleddes med att schakt grävdes öster om en mindre bäck vid Vävrå Mellangård i östra delen av utredningsområdet (figur 4 och 5, bilaga 1). Sträckan utgörs av åkermark. Inom denna del valdes platser för schaktning ut där det fanns förhöjningar i ett i övrigt flackt landskap. Tio schakt (S1-10) förlades längs en cirka 800 meter lång sträcka med jämna mellanrum mot väster vid gården Solhem. Av dessa schakt innehöll samtliga endast siltig matjord följt av lera. Inga fynd eller anläggningar påträffades här förutom enstaka tegel- och glasfragment från matjorden.

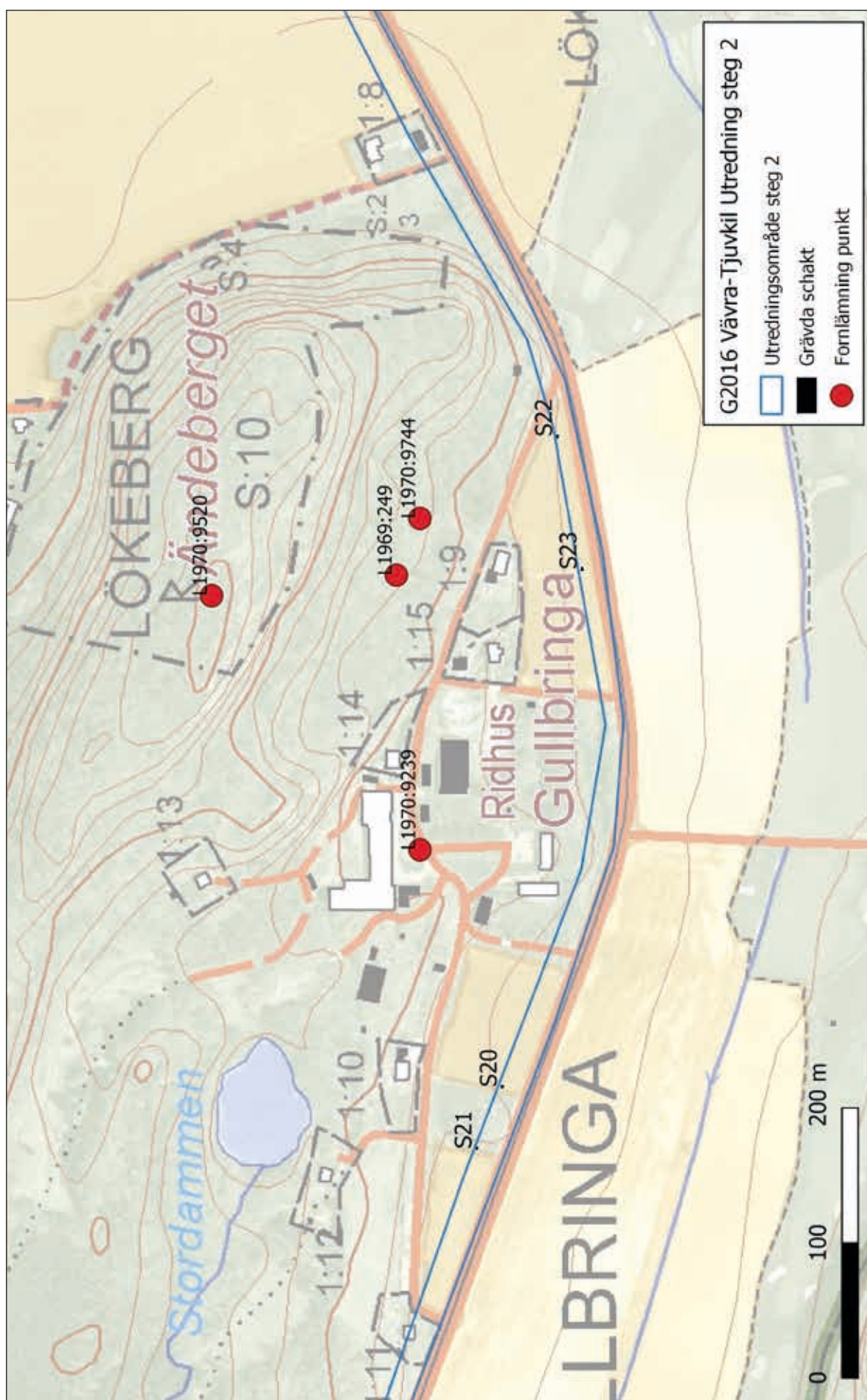
Längre västerut, vid Gullbringa gård, grävdes fyra schakt (S20-23) i tre beteshagar tillhörande gården (figur 6 och 7). Marken sluttar här lätt upp mot höjdpartierna vid Ändeberget i norr där flera potentiella lägen för förhistoriska boplatser finns. Inte heller här påträffades något väsentligt som kunde knytas till förhistoriska aktiviteter.

Figur 5. Schakt grävs vid Vävrå mellangård. TMA-fordonet är på plats och sänker farten för trafiken på väg 168. Foto mot sydöst.

Figur 6. Hagmarkerna vid Gullbringa gård undersöks. Foto mot väster.

Figur 7. Grävda schakt i vid Gullbringa gård. Karta i skala 1:4 000.

I västra delen av utredningsområdet grävdes nio schakt (S11-19) i skogsområdet vid Slättebergets sluttning (figur 8–10 och omslagsbild). Platsen utgör en flack platåliknande sydsluttningen av bergets fot i och kring en röjd yta vid hägnaden L1959:3750. Denna yta var utpekad som möjligt läge för förhistorisk boplats under arkeologisk utredning steg 1. Inom hägnaden påträffades vad som tolkas som två härdbottnar (A1 och A2) i två separata schakt (S14 och S15). Fynd från denna yta utgjordes av historiskt material såsom porslin-, glas- och rödgods-kärvor samt enstaka flintavslag. Samtliga fynd framkom i matjordslagret.

Längre västerut grävdes fem schakt (S24-28) inom hägnaden L1959:3789 (figur 9 och 10). Ytan utgörs av en platåliknande skogbevuxen sydsluttning av Slätteberget. Även denna yta var utpekad som möjligt läge för förhistorisk boplats under arkeologisk utredning steg 1. Här påträffades fynd i en tillsynes påförd siltig matjordshorizont. Fynden utgjordes av skärvor av glas, porslin och keramik samt enstaka flintfragment.

Vid Gethagen, i västligaste delen av utredningsområdet, grävdes två schakt (S29 och S30) i en skogbevuxen sluttning. Inga fynd eller anläggningar påträffades i schakten som lagermässigt utgjordes av förna följt av silt.

Figur 8. Platsen för hägnaden L1959:3750 utgörs av Slättebergets sydsluttning. Foto mot sydväst.

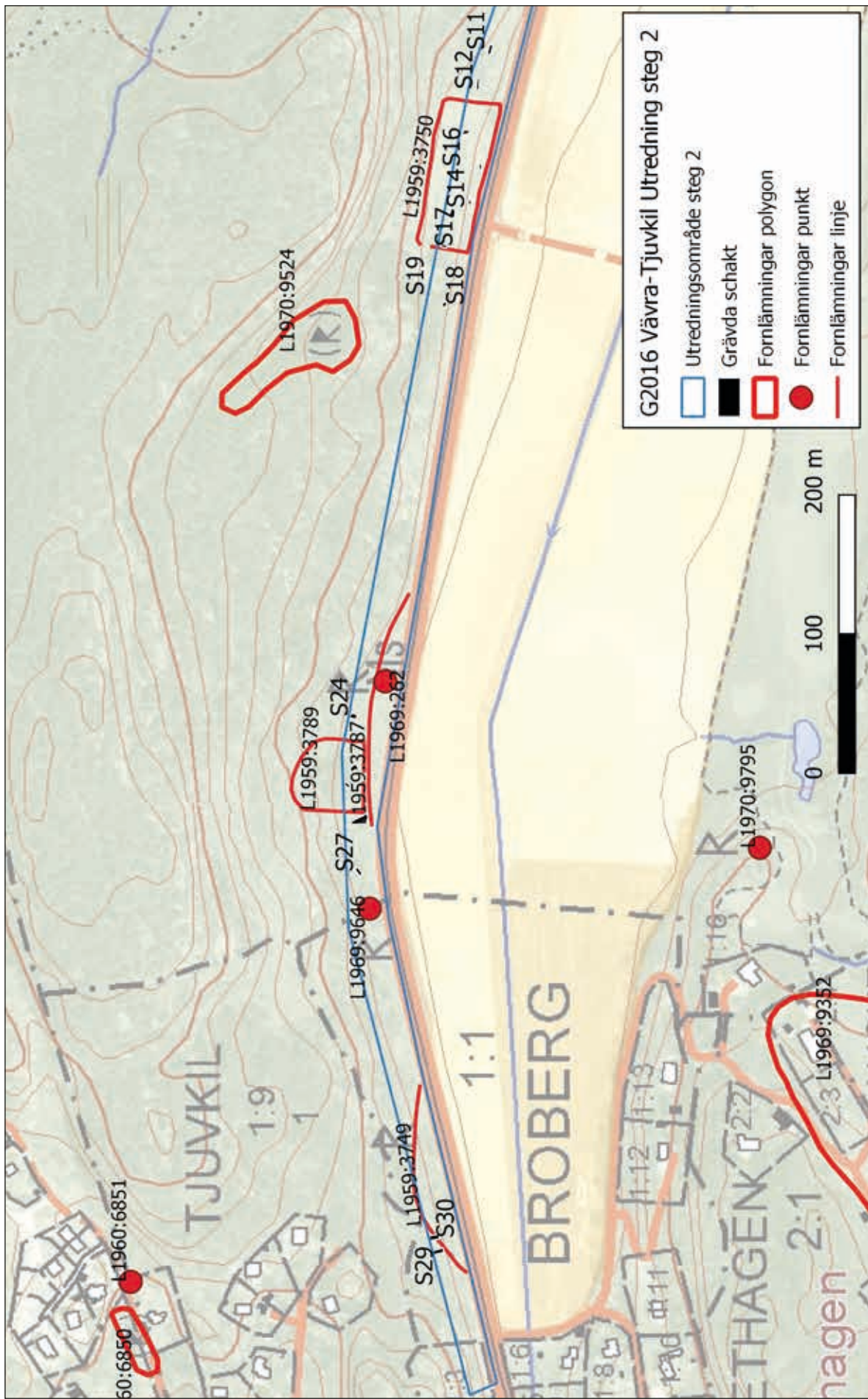
Fynd

Områdets talrika fornlämningar och den fina kulturmiljö som denna del av Kungälv kommun uppvisar gjorde att förhoppningar fanns om att kunna påträffa förhistoriska och/eller historiska fynd under utredningen. De stickprov som schaktningen utgjorde gav dock ett relativt magert resultat.

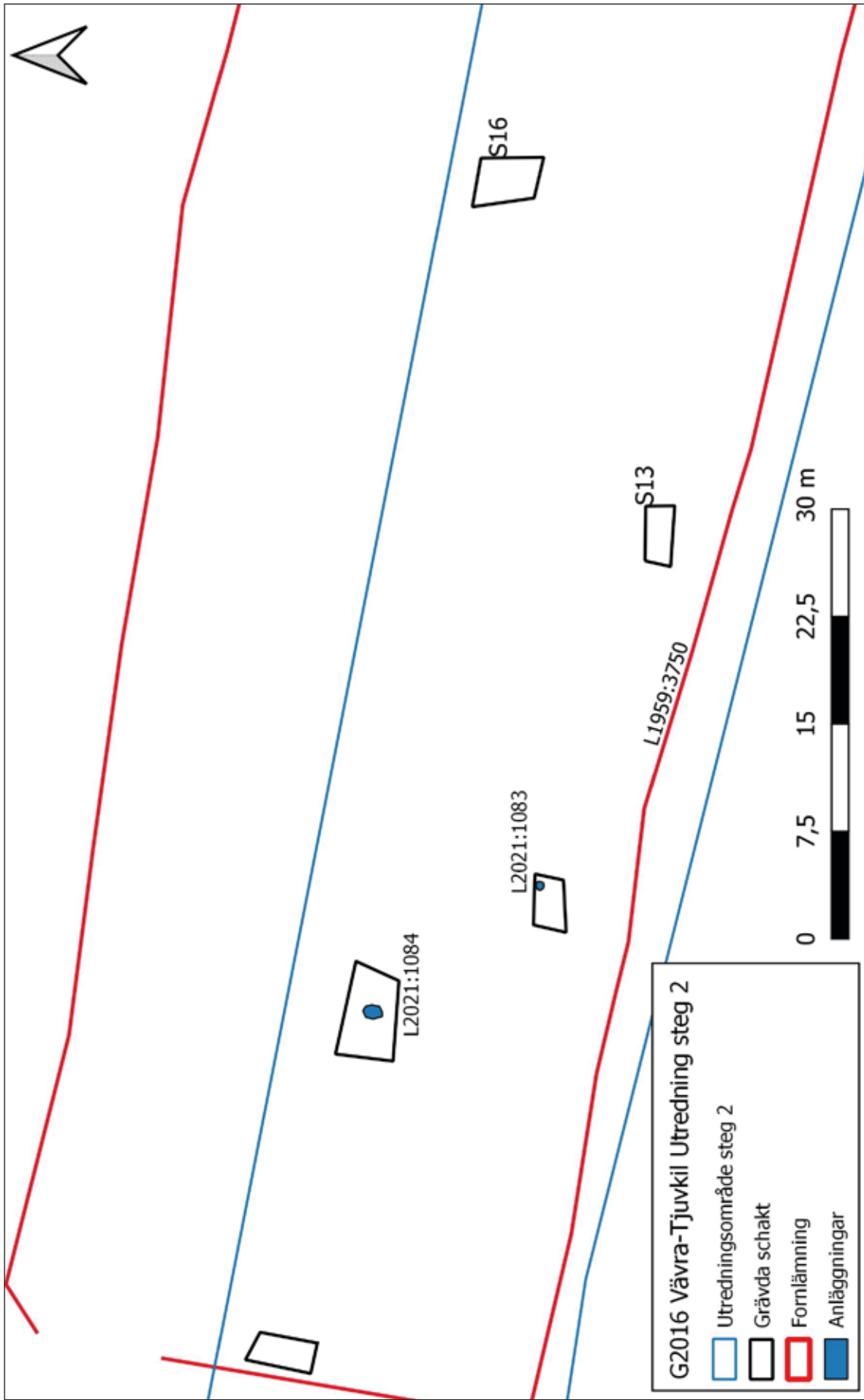
I totalt 13 schakt noterades fynd, av vilka alla framkom i omrörda jordmassor. Efter en enkel fältgenomgång återdeponerades samtliga fynd i respektive schakt.

Slagen flinta förekom i form av: ett avslag samt en bit övrigt slagen flinta från S11 (L2), ett svallat avslag från S12 (L2), ett avslag från S14 (L1), två avslag från S17 (L1), ett avslag och en bit övrigt slagen flinta från S22 (L1) samt ett avslag och en trasig kärna från S25 (L1).

Det historiska fyndmaterialet utgjordes av två fragment av fat med piplersdekor, ett fragment av ett fat med engobe och marmorering i grönt, ett fragment ostindiskt porslin och två fragment grönaktigt fönsterglas där kanten är kröjlad (kröjning = äldre teknik för att skära fönsterglas) från S13 (L1), en bit rödgodskeramik samt tegelfragment från S14 (L1) och S15 (L1), en skärva porslin samt tegelbitar från S16 (L1), en skärva från dryckesglas, en bit planglas och tegelfragment från S17 (L1), tegelfragment från S20 och S21 (L1), en skärva av buteljglas, två bitar planglas och en skärva flintgods från S22 (L1), tegelfragment

Figur 9. Grävda schakt inom utredningsområdets västra del. Karta i skala 1:4 000.

Figur 10. Grävda schakt i och kring hägnaderna L1959:2750 och L1959:3789 samt de två påträffade anläggningarna markerade. Karta i skala 1:250.

från S23 (L1), en skärva ostindiskt porslin från tallrik, ett fragment av rödgodskruka med hänkel, ett keramikfragment av en s.k. jydepotta, två bitar buteljglas och taktegel från S25 (L2) samt tegelfragment från S26 (L2) (figur 11).

Anläggningar

Två anläggningar, A1 och A2, påträffades under utredningen (bilaga 2). De utgjordes av två härdbottnar vilka framkom i två separata schakt (S14 och S15) inom samma yta (figur 10). Båda anläggningarna var kraftigt störda av plöjning under modern tid och endast bottendelen av dessa fanns kvar. Båda innehöll sot och enstaka skörbrända stenar och hittades i övergången mellan en siltig matjord och lera.

A1: En härd som framkom invid den norra schaktkanten i S14 och var belägen i övergången mellan matjorden och en sandig silt (figur 10). Anläggningen var mycket urlakad, innehöll sot och cirka tio mycket skörbrända och vittrade stenar. Härden var rund till formen och cirka 0,80 meter i diameter stor och cirka 0,15 meter djup.

A2: En härd som framkom i övergången mellan matjorden och en sandig silt i S15 (figur 12). Anläggningen var kraftigt urlakad, innehöll sot och enstaka skörbrända stenar. Härden hade en oregelbunden form och var cirka 0,95x0,80 meter stor samt 0,05 meter djup.

Figur 11 (t.v). Fynden som noterades från matjorden i S25 bestod av en skärva ostindiskt porslin från en tallrik, ett fragment av en rödgodskruka med hänkel, ett keramikfragment av en s.k. jydepotta, två bitar buteljglas och en bit taktegel samt slagen flinta i form av ett avslag och en trasig kärna.

Figur 12 (t.h). Resten av en härd A2 som påträffades i S15. Anläggningen var mycket påverkad av sentida jordbruksaktiviteter.

Analysresultat

Medel fanns inom projektet för analyser av vedartsprover och ¹⁴C-prover men de anläggningar som påträffades uppvisade dåligt med kolmaterial. Därtill var båda anläggningarna kraftigt skadade av plöjning vilket gjorde att deras naturvetenskapliga värde var ytterst tveksamt. Inga analysmedel kom därför att utnyttjas under denna utredning.

Tolkning

Undersökningen i fält gav, som visat, ett relativt magert resultat. De ytor som kom att undersökas var de som ansågs ha störst potential för lämningar och fynd utifrån platsernas topografi och möjligheten till att hysa ostörda kontexter. Förhoppningen var att det längs den gamla sträckningen som väg 168 utgör skulle finnas lämningar, förhistoriska och/eller historiska. Historiska lämningar som kunde knytas till Gullbringa gård eller rester av byggnader som anlagts intill den uråldriga landsvägen. Förhoppningen fanns även att det skulle kunna finnas förhistoriska, metalltida, lämningar/boplatser på lovande ytor, framför allt på de ytor som utgjorde höjder.

Vid Vävra i öster påträffades enstaka recenta fynd i matjorden. Här kan konstateras att inga lämningar eller fynd av dignitet fanns.

Vid Gullbringa gård smalnade utredningsområdet av och den underökningsbara ytan minskade även på grund av berg och bebyggelse, vägar och växtlighet. Fynden som påträffades var få och kontextlösa. Det historiska fyndmaterialet härrör från gården och har troligtvis under 1800–1900-talet hamnat på plats i samband med jordförbättring av jordbruksmarken.

De schakt som grävdes vid Slättebergets fot, i och kring hägnaden L1959:3750, uppvisade en förhistorisk- och historisk närvaro. De påträffade härdbottnarna och totalt fem flintavslag från de grävda schakten skulle kunna bekräfta antagandet att platsen kan ha utgjort lämplig boplatz under förhistorisk tid, vilket nämnts i arkeologisk utredning steg 1. Fyndomständigheterna och härdarnas skick ger dock att en eventuell boplatz på platsen är störd av sentida aktivitet, åtminstone inom den utredda ytan. Åldern på anläggningarna är därmed svårbedömd. Det går varken svara på om de är samtida med varandra, vilket förhållande de har till fynden som påträffats eller om de ingår i en större boplatz/aktivitetsyta. Möjlighet finns att det norrut, i anslutning till utredningsområdet i den högre belägna terrängen, finns ytor som kan hysa mer välbevarade lämningar. Den relativa närheten till boplatzen L1970:9524 nordväst om utredningsområdet är ett exempel på detta. Framtida undersökningar i området kan ge svar på detta. Från platsen noterades även fynd härrörande från 1700–1800-tal. Dessa fynd kan ha forslats till platsen i och med jordförbättring inom hägnaden L1959:3750 under denna period eller senare. Detta är en trolig förklaring då inga gårdar eller torp är noterade i området i det äldre arkiv- och kartmaterial som genomgått. Fragment av ostindiskt porslin bland fynden kan tyda på att materialet kommer från en högreståndsmiljö, kanske som avfall från Gullbringa gård.

De schakt som grävdes i och kring hägnaden L1959:3789 innehöll enstaka flintor samt historiskt fyndmaterial från 1700–1800-tal. De sentida fynden skulle även de kunna härröra från jordförbättringar och kanske komma från avfall från Gullbringa gård, förekomsten av ostindiskt porslin tyder på detta. Platsen är utpekad som möjligt läge för förhistorisk boplatz under utredning steg 1. Det finns dock inget som tyder på att här har funnits någon bosättning. Enstaka flintfynd från matjorden måste anses vara vanligt förekommande i denna del av Västsverige.

De fornlämningar som tidigare registrerats inom utredningsområdet utgörs av två äldre vägbankar, L1959:3749 och L1959:3787 samt övrigt kulturhistoriska lämningar i form av två hägnader, L1959:3789 och L1959:3750. Dessa berördes inte vid utredningen steg 2. Inom utredningsområdet finns även ett gränsmärke L1969:9646 (ÖKL), samt ett vägmärke, L1969:262 (fornlämning) (figur 13). Dessa stenar var inte heller föremål för utredningen.

Sammantaget utgör dessa fysiska bevis för både myndighetsutövande och landskapsutnyttjande under 1800-tal och kan sägas utgöra en grund till medvetandegörande om den historiska närmiljön hos den lokala befolkningen och samhället i stort. Kunskapsuppbyggnad av arkeologisk art utgör en grund för en ödmjuk inställning till forna tiders människors strävan och en insikt om en närvaro av dessa i miljön vi alla rör oss i.

Figur 13. Vägmärket L1969:262, som utgör en milsten är placerad alldeles intill väg 168. Foto mot norr.

Antikvarisk bedömning

Utredningen steg 2 inför gång- och cykelväg, sträckan Vävra-Tjuvkil, föranledde inga nyregistreringar av fornlämningar eller övrigt kulturhistoriska lämningar inom utredningsområdet. I och med detta finns inga antikvariska begränsningar och Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ anser att ytan kan tas i anspråk för vidare exploatering. Dock åtnjuter de registrerade fornlämningar som sedan tidigare finns inom utredningsområdet, L1959:3749, L1959:3787 och L1969:262 lagskydd enligt 2 kap i kulturmiljölagen (KML) och genom miljöbalkens generella hänsynsregler.

Det är av vikt att dessa lämningar visas stor hänsyn vid fortsatt exploatering av området. De övriga kulturhistoriska lämningarna L1959:3789, L1969:9646 och L1959:3750 åtnjuter inte skydd enligt (KML) men skall visas hänsyn vid fortsatt exploatering. Tidigare samarbete med beställaren (Trafikverket) har visat på förståelse och lyhördhet för antikvariska krav vid likande situationer.

Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap i kulturmiljölagen (KML) och genom miljöbalkens generella hänsynsregler, där stor vikt läggs vid hänsyn till kulturlämningar och kulturmiljöer. Ansökan om ingrepp i lämningar lämnas till Länsstyrelsen. För fornlämningar gäller att de förutom själva lämningen även omges av ett så kallat fornlämningsområde. Fornlämningsområdet utgörs av ett så stort område på marken som behövs för att bevara fornlämningen och ge den tillräckligt utrymme med hänsyn till dess art och betydelse.

Källor

Litteratur

Kungälv kommun	1990	Kulturminnesvårdsprogram för Kungälv kommun. Kungälv.
Ortman, Oscar	2007	Gång och cykelvägar längs med väg 168 och 574: kulturhistorisk förstudie, Hålda, Kareby, Ytterby, Solberga och Lycke socknar, Kungälv kommun. Bohusläns museum, rapport 2007:23.
von der Luft, Magnus och Nyqvist, Roger	2014	Överföringsledning för VA Hålda, Ytterby, Solberga och Torsby socknar, Kungälv kommun. Särskild arkeologisk utredning -steg 1. Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ. Rapport 2014:17.
Johansson, Thomas och Lyttkens, Sara	2016	Överföringsledning för VA Hålda, Ytterby, Solberga och Torsby socknar, Kungälv kommun. Särskild utredning -steg 2 samt kompletterande arkeologisk utredning. Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ. Rapport 2016:6.
Wennstedt Edvinger, Britta	2016	Nya gång- och cykelvägar. Kulturmiljö- och påverkansanalys, Arkeologisk utredning steg 1, Kungälv kommun, Västra Götalands län. Arkeologocentrum rapport 1609. Opublicerad PDF.
Carlstein, Caj	2018	Gång- och cykelbana utmed sträckorna Stället-Risby och Vävra-Tjuvkil, Kungälv kommun. Arkeologisk utredning steg 1 och 2. Rio Göteborg Natur- och kulturkooperativ. Rapport 2017:17.

Digitala källor

Fornreg	2020	https://app.raa.se/id/secure/fornreg/
Lantmäteriet	2020	www.lantmateriet.se

Bilagor

Bilaga 1. Schakttabell G2016

Angivna mått är i meter.

Schakt nr	Längd	Bredd	Djup	Lagerföljd	Alvmaterial	Kommentar	Anläggningar
1	6,2	2,3	0,35	0-0,25 vall med matjord. 0,25- Grå lera.	Lera		
2	6,6	3,5	0,4	0-0,25 vall med matjord. 0,25- Grå lera.	Lera		
3	6,3	2,4	0,4	0-0,3 vall med matjord. 0,30- Grå lera.	Lera		
4	6,4	3,4	0,35	0-0,25 vall med matjord. 0,25- Grå lera.	Lera		
5	5,0	2,4	0,3	0-0,25 vall med matjord. 0,25- Grå lera.	Lera		
6	5,6	2,7	0,3	0-0,25 vall med matjord. 0,25- Grågul lera.	Lera		
7	6,4	2,3	0,25	0-0,20 vall med matjord. 0,20- Gulgrå lera.	Lera		
8	6,1	2,3	0,3	0-0,25 vall med matjord. 0,25- Grå lera.	Lera		
9	6,4	2,3	0,35	0-0,30 vall med matjord. 0,30- Gulgrå sandig silt.	Sand, Silt		
10	6,8	2,4	0,35	0-0,30 vall med matjord. 0,30- Grå något stenig lera.	Lera		
11	7,5	2,2	0,7	0-0,10 Förna. 0,10- 0,40 Brungrå siltig fin sand med mindre moränsten. 0,40-Gulgrå lera med lite småsten.	Lera	Fynd av ett avslag, en möjlig övrigt slagen flinta som blivit frostsprängd samt tre naturliga flintor. Fynden framkom i övergången mot leran.	
12	9,6	2,2	0,3	0-0,10 Förna. 0,10- 0,25 Brungrå humös siltig fin sand med mindre moränsten. 0,25- Gulgrå lera med lite småsten.	Lera	Fynd av ett svallat avslag. Framkom i L2.	

Schakt nr	Längd	Bredd	Diup	Lagerföljd	Alvmaterial	Kommentar	Anläggningar
13	4,2	2,1	0,75	0-0,10 Förna/grässvål. 0,10- 0,60 Brungrå humös sand med mindre moränsten. 0,40-Gulgrå sand med småsten.	Sand	Fynd i matjorden av en bit naturlig flinta, en ostindisk porlinskårva och tre skrävor rödgods, troligen samma fat. Här framkom även tegelskårvor.	
14	3,9	2,1	0,55	0-0,10 Förna/grässvål. 0,10- 0,35 Brungrå humös sand med mindre moränsten. 0,35- Gulgrå siltig sand med småsten.	Sand, Silt	A1, botten av en härd, framkom i norra schaktkanten. Halva anläggningen undersökt. Fynd i matjorden av ett avslag samt en skärva yngre rödgods från en kruka av 1800-talstyp samt tegelskårvor.	A1
15	6,5	4,1	0,4	0-0,10 Förna/grässvål. 0,10- 0,35 Brungrå humös sand med mindre moränsten. 0,35- Gulgrå siltig sand med småsten.	Sand, Silt	A2, botten av en härd, framkom centralt i schaktet. Fynd av en skärva yngre rödgods samt några tegelskårvor.	A2
16	4,1	3,4	0,3	0-0,05 Förna/grässvål. 0,05- 0,25 Brungrå humös sand med mindre moränsten. 0,25- Gulgrå siltig sand med småsten.	Sand, Silt	Fynd av en skärva porslin och enstaka tegelfragment i matjorden.	
17	4,6	1,85	0,45	0-0,1 Förna/grässvål. 0,1- 0,3 Brungrå humös sand med mindre moränsten. 0,3- Gulgrå siltig sand med grus.	Sand, Silt	Fynd i matjorden och övergången till den sandiga siltten av två avslag, två bitar naturlig flinta, en skärva från dryckesglas, en skärva äldre planglas (hörnbit) och enstaka tegelfragment.	
18	4,2	2,3	0,45	0-0,15 Förna. 0,15-0,3 Humös siltig sand med mindre stenar. 0,3- Grågul grusig sandig silt.	Sand, Silt		
19	3,3	1 3	0,55	0-0,15 Förna. 0,15-0,45 Humös siltig sand med mindre stenar. 0,45- Grågul sandig silt.	Sand, Silt		
20	3,8	3,2	0,45	0-0,20 vall med matjord. 0,20- Grå lera.	Lera	Fynd av tegelfragment i matjorden.	
21	4,0	3,1	0,55	0-0,40 vall med matjord. 0,40-0,50 Mörk grå lera. 0,50- Grå lera.	Lera	Fynd av enstaka tegelbitar i matjorden.	
22	4,2	3,1	0,45	0-0,35 vall med matjord. 0,35- Grågul lera.	Lera	Fynd av ett avslag, en övrig slagen flinta, en skärva buteljglas, två bitar planglas och en skärva flingtods. Samtliga fynd påträffades i matjorden.	
23	4,4	3,3	0,4	0-0,30 vall med matjord. 0,30- Grå lera.	Lera	Fynd av tegelfragment i matjorden.	

Schakt nr	Längd	Bredd	Diup	Lagerföljd	Alvmaterial	Kommentar	Anläggningar
24	3,8	2,3	0,4	0-0,10 Förna. 0,10- Sandig lera med enstaka mindre stenar.	Sand, Lera		
25	4,2	2,3	0,65	0-0,10 Förna. 0,10-0,55 Matjordslager huvudsakligen av silt. Fyndförande. 0,55- Grå silt med enstaka mindre stenar.	Silt	Fynd i matjordlagret av ett avslag, en trasig flinta, två skärvor av porslin, en skärva jydepotta, en bit yngre rödgods samt en bit vardera av planglas och buteljglas.	
26	4,1	1,5	0,4	0-0,10 Förna. 0,10-0,25 Matjordslager huvudsakligen av silt. 0,25- Grå lera med enstaka mindre stenar.	Lera	Fynd av tegelflis i matjorden.	
27	4,8	2,2	0,3	0-0,15 Förna. 0,15- Gulbrun grusig och småstenig silt.	Silt		
28	3,5	2,4	0,2	0-0,15 Förna. 0,15- Gul silt med enstaka stenar.	Silt		
29	3,8	1,4	0,3	0-0,10 Förna. 0,10- Gul siltig sand med enstaka stenar.	Sand, Silt		
30	3,8	1,4	0,45	0-0,15 Förna. 0,15- Gul siltig sand med enstaka stenar.	Sand, Silt		

Bilaga 2. Anläggningstabell G2016

Angivna mått är i meter.

Anläggning nr	Typ	Beskrivning	Längd	Bredd	Diup	Form i plan	Sida/lutning	Bottenprofil	Tydlighet	Kommentar
A1	Härd	Framkom i norra schaktkanten, belägen i övergången mellan matjorden och den sandiga silten. Urlakad, hård med ett tiotal skörbrända stenar varav några även kraftigt vittrade. Lätt sotig botten.	0,8		0,15	Rund	Svagt sluttande	Ojämn	Skarp/diffus	Skadad av sentida jordbruksaktiviteter.
A2	Härd	Belägen i övergången mellan matjorden och den sandiga silten. Urlakad, hård med några skörbrända stenar. Lätt sotig botten.	0,95	0,8	0,05	Oregelbunden	Svagt sluttande	Ojämn	Diffus	Skadad av sentida jordbruksaktiviteter.

